

การวิเคราะห์งบการเงิน

การใช้งบการเงินเป็นเครื่องมือในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อเริ่มตั้งแต่ 9 ก.พ. ค.ศ. 1895³⁰ ซึ่งเป็นวันที่สภาบริหารสมาคมธนาคารแห่งรัฐนิวยอร์กได้ลงมติให้สมาชิกของสมาคมนี้ของบที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินจากบัญชีสินเชื่อตามแบบที่กำหนดให้ นับแต่นั้นมาการใช้งบเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวก็แพร่หลายขึ้นเป็นลำดับ นาย James G. Cannon รองประธาน Fourth National Bank of New York ได้กล่าวว่า "การขยายวงเงินสินเชื่อให้กับลูกค้าจำเป็นต้องพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้ และสิ่งที่จะช่วยในการพิจารณาก็คือ รวบรวมเกี่ยวกับฐานะการเงินของลูกค้าตามหลักฐานที่มีอยู่" และมีนักวิชาการคนหนึ่งได้กล่าวไว้ในปี ค.ศ. 1906 ว่า "งบจะต้องนำมาวิเคราะห์โดยเจ้าหน้าที่สินเชื่อด้วยวิธีการศึกษาและเปรียบเทียบ ถ้าเห็นว่าฐานะของลูกค้าอ่อนลงก็ให้คอยเฝ้าติดตาม ถ้าหากฐานะยังคงอยู่ก็ให้บันทึกไว้" แต่ก็ไม่ได้คำแนะนำไว่ว่าจะเปรียบเทียบจากรายการอะไร

บรรดานายธนาคารโดยอมรับความคิดเห็นในเรื่องการเปรียบเทียบงบและได้ศึกษาว่าจะใช้อะไรมาเป็นข้อเปรียบเทียบจึงจะเข้าใจฐานะของลูกค้าได้ดีขึ้น จนกระทั่งปี 1908 ได้มีนักวิชาการอีกคนหนึ่งให้ความเห็นว่า "ปกติการขยายสินเชื่อขึ้นอยู่กับทรัพย์สิน เงินสะพัด และอัตราส่วนทรัพย์สิน เงินสะพัดต่อหนี้สิน เงินสะพัด ควรจะเป็น 2.5 ต่อ 1" จากข้อความที่กล่าวจะเห็นได้ว่า ได้มีผู้นำเอาอัตราส่วนมาใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินกันแล้ว

การวิเคราะห์งบการเงิน (Financial Statements Analysis)

ในการพิจารณาให้สินเชื่อแก่ลูกค้ารายใหญ่ ธนาคารควรที่จะกำหนดให้ลูกค้าเสนองบการเงินมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยควย กฎหมายการธนาคารของประเทศฟิลิปปินส์และกฎ

---

³⁰John N. Myer. Financial Statement Analysis (New York: Prentice Hall), p. 5.

ข้อบังคับขององค์การรับประกันเงินฝาก (Federal Deposit Insurance Corporation-FDIC) ในสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้ธนาคารได้บังคับเรียกงบการเงินจากผู้ขอสินเชื่อรายใหญ่มาพิจารณาด้วย³¹

งบการเงินที่ผู้สอบบัญชีผู้ทรงคุณวุฒิและเชื่อถือได้รับรอง ย่อมทรงคุณค่าต่อธนาคารอย่างยิ่งในการวินิจฉัย เพื่อลดความเสี่ยงภัยต่อการให้สินเชื่อของธนาคาร โดยเฉพาะในการให้กู้ยืมโดยไม่มีหลักประกัน ในปัจจุบัน แม้ว่าพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จะมีได้บังคับให้ผู้กู้ยืมรายใหญ่ของยื่นงบการเงินต่อธนาคารก็ตาม แต่การวิเคราะห์งบการเงินของผู้ขอสินเชื่อ รายใหญ่ที่ไม่มีหลักประกันก็ได้มีการปฏิบัติกันอยู่บ้างในวงการธนาคาร และย่อมจะเพิ่มความสำคัญขึ้น เมื่อธนาคารได้พิจารณาเห็นคุณค่าและความจำเป็นของการวิเคราะห์งบการเงิน

งบการเงิน (Financial Statement) ประกอบด้วย

1. งบดุล (Balance Sheet)
2. งบกำไรขาดทุน (Profit and Loss Statement)
3. งบแสดงที่มาและการใช้เงินทุน (Sources and Applications of Fund Statement)
4. งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement)

งบการเงินต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นผลจากการที่ได้มีการพัฒนาวิธีการรวบรวมข้อมูลทางการบัญชี โดยทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่ยอมรับกันทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principle) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่เชื่อถือได้ สำหรับในประเทศไทย งบการเงินเป็นเพียงสิ่งจำเป็นที่ต้องมีตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งธนาคารแทบจะไม่สามารถหาความจริงจากงบการเงินได้มากนัก อย่างไรก็ตาม สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

---

³¹ ประยูร จินดาประสิทธิ์, การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและการบัญชี (พิมพ์ครั้งที่ 2; พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2514), หน้า 241.

ไทย ร่วมกับคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีได้กำหนดการเปิดเผยข้อมูล
 ในงบการเงินที่เป็นแบบเดียวกัน (Uniformity) อีกด้วย ซึ่งคาดว่าจะเริ่มใช้บังคับในปี
 2519 โดยเข้าใจว่า งบการเงินของบริษัทต่าง ๆ จัดทำขึ้นโดยมีแบบและรายการเป็น
 มาตรฐานอย่างเดียวกันแล้ว ผู้ใช้งบการเงินจะสามารถเข้าใจข้อมูลต่าง ๆ ได้โดยไม่เกิด
 การหลงผิด งบการเงินซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณา
 กำหนดมาตรฐานรายงานงบการเงินของ ก.บช.³² มีของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน
 บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ กิจการเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทคลังสินค้า
 และกิจการประกันชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าในอนาคตอันใกล้ธนาคารพาณิชย์จะสามารถ
 วิเคราะห์งบการเงินได้อย่างสะดวกและง่ายขึ้น

จากงบการเงินที่ผู้ขอสินเชื่อเสนอนั้น เจ้าหน้าที่ยื่นเชื่อสามารถทราบถึง
 นโยบายการเงินของผู้ขอสินเชื่อ ว่ามีการใช้เงินทุนอย่างไร ถูกประเภทหรือไม่ ถ้าไร เป็น
 อย่างไร โดยที่ยังไม่ต้องใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงิน ธนาคารก็อาจปฏิเสธ
 การขอกู้ได้โดยไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการวิเคราะห์งบการเงินนั้น

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ตัวเลขที่ปรากฏในงบดุลและงบกำไรขาดทุนนั้น
 เครื่องมือที่นิยมใช้กันมากคือ อัตราส่วน ซึ่งอัตราส่วนนี้อาจแสดงเป็นเปอร์เซ็นต์ การ
 วิเคราะห์รายงานการเงินของกิจการหนึ่ง ๆ นั้นสามารถจะคำนวณอัตราส่วนกันได้หลาย
 อัตราส่วน แต่โดยปกติแล้วอัตราส่วนต่าง ๆ อาจจะไม่ต้องใช้ทั้งหมดในคราวเดียวกัน
 ฉะนั้นก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ ผู้วิเคราะห์ควรคิดถึงอย่างรอบคอบทั้งชนิดของ เรื่องที่ตนต้อง
 การจะทราบ อัตราส่วนไม่ได้เป็นที่หมายปลายทางในตัวของมันเอง แต่หากหากได้มีการ
 เลือกใช้อย่างถูกต้องแล้ว อัตราส่วนอาจช่วยตอบคำถามที่สำคัญ ๆ บางอย่างได้ ดังนั้น
 การวิเคราะห์ปัญหาหนึ่ง ๆ นั้นอาจจะใช้อัตราส่วนเพียงไม่กี่อัตราส่วนเท่านั้น

งบกำไรขาดทุน (Profit and Loss Statement) หรือ บัญชีกำไร ขาดทุน
 (Profit and Loss Sheet) คืองบหรือบัญชีที่ทำขึ้นเพื่อแสดงว่าในระยะเวลาดังกล่าวกิจการ

³²การประชุมนักบัญชีทั่วประเทศ ครั้งที่ 5, เมื่อ 27 มีนาคม 2519.

มีรายไครวมทั้งสิ้นเท่าใด มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นเท่าใด เมื่อหักลบกันแล้วจะมีกำไรสุทธิ หรือขาดทุนสุทธิเท่าใด งบกำไรขาดทุนจึงเป็นงบที่แสดงให้เห็นความสามารถในการหา กำไรของกิจการ

งบดุล (Balance Sheet) เป็นงบที่แสดงถึงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใด วันหนึ่ง ทางคานทรัพย์สินจะต้องพิจารณาว่ามีทรัพย์สินประเภทใดบ้าง เช่น รายการทรัพย์สิน หมุนเวียน คือเงินสดในมือ และเงินในธนาคาร ซึ่งถือว่ามีความคล่องตัวมากที่สุดนั้น กิจการ มีอยู่จำนวนเท่าใด หรือตัวเงินรับและสินค้าคงคลังซึ่งปกติสามารถเปลี่ยนเป็น เงินสดได้ภายในหนึ่งปี หรือน้อยกว่านั้น มีจำนวนเท่าใด ประกอบด้วยอะไรบ้าง การที่ราคาสินค้าคงคลัง ใ้ราคาทุน หรือราคาตลาด รายการทรัพย์สินถาวรมีการ หักค่าเสื่อมราคาอย่างไร ทรัพย์สินถาวรของกิจการทันสมัยหรือไม่ ส่วนทางด้านหนี้สินก็ต้องสืบทราบว่ากิจการได้ จ่ายเงินตามกำหนดหรือไม่ ใคร เป็นเจ้าหนี้ สำหรับทางด้านเงินทุนรวม และเงินทุนสะสม นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นหลักประกันที่สำคัญสำหรับธนาคารพาณิชย์

รายการเหล่านี้จะต้องได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียดและปรับปรุงตัวเลขให้ ถูกต้องกับความเป็นจริง หลังจากนั้นจะต้องนำไปเปรียบเทียบกับงบดุลของกิจการในปีที่ผ่านมา เพื่อดูว่าการดำเนินของกิจการก้าวหน้าหรือถอยหลัง จากนั้นจึงจะนำงบดุลไปวิเคราะห์ เพื่อหาอัตราส่วนต่าง ๆ ต่อไป

การวิเคราะห์งบการเงินขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย เช่น การกู้ยืมระยะสั้น ธนาคาร จะสนใจความคล่องตัว ก็จะเน้นอัตราส่วนที่แสดงถึงสภาพคล่องของกิจการ ถ้าเป็นการให้ กู้ยืมระยะยาว ธนาคาร จะสนใจความสามารถในการหากำไร และประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากกว่าความคล่องตัว ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานที่ไม่ได้กำไรจะกลืนค่าของทรัพย์สิน ไป ฐานะที่มั่นคงในขณะนั้นไม่ได้ เป็นการประกันที่ดีว่าจะสามารถชำระหนี้เงินกู้ได้

อัตราส่วน แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

1. อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratios) ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ในระยะสั้นของกิจการ

2. อัตราส่วนในการใช้เงินทุนจากหนี้สิน (Leverage Ratios) ใช้วัด ขอบเขตของหนี้สินว่ากิจการใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้เท่าใด

2. อัตราส่วนในการใช้เงินทุนจากหนี้สิน (Leverage Ratios)

เป็นการเปรียบเทียบทุนกับหนี้สิน อัตราส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องกับหลายข้อ

1. ธนาคารจะพิจารณาส่วนของเจ้าของ หรือทุน เพื่อความปลอดภัย ถ้าอัตราส่วนของทุนกับหนี้สินทั้งหมดอยู่ในอัตราต่ำ ความเสี่ยงภัยของเจ้าหนี้ต่อกิจการก็จะ มีมาก

2. การเพิ่มทุนโดยหนี้สิน จะทำให้เจ้าของได้ประโยชน์ คือ ยังคงสามารถ ควบคุมบริษัทได้ด้วยการลงทุนจำนวนจำกัด

3. ถ้ากิจการมีรายได้จากหนี้สินมากกว่าดอกเบี้ยที่จ่าย ผลตอบแทนแก่ ผู้เป็นเจ้าของก็จะเพิ่มขึ้นด้วย

บริษัทที่มีอัตราส่วนในการใช้เงินทุนจากหนี้สิน (Leverage ratio) ต่ำ มีความเสี่ยงต่อการขาดทุนน้อยกว่า เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ แต่ก็คาดว่าจะได้ผลตอบแทนน้อยกว่า เมื่อเศรษฐกิจเฟื่องฟูในทางตรงกันข้าม บริษัทที่มีอัตราส่วนสูง มีความเสี่ยงต่อการขาดทุนมาก แต่ก็มีโอกาสที่จะได้กำไรสูง

ในทางปฏิบัติ เราจะหาอัตราส่วนในการใช้เงินทุนจากหนี้สิน (Leverage ratio) นี้ได้ 2 ทาง ทางแรกตรวจสอบอัตราส่วนในงบดุล และพิจารณาถึงจำนวนหนี้สิน เพื่อใช้ในกิจการอีกทางหนึ่ง คือ วัดความเสี่ยงของหนี้สินโดยใช้อัตราส่วนในงบกำไรขาดทุน แสดงจำนวนกำไรจากการดำเนินงานเป็นกี่เท่าของค่าใช้จ่ายคงที่ อัตราส่วนนี้ใช้ประกอบ กัน นักวิเคราะห์ส่วนมากใช้อัตราส่วนทั้งคู่ ในที่นี้จะกล่าว เฉพาะอัตราส่วนจากงบดุล

2.1 อัตราส่วนของเจ้าของ (Equity Ratio) เป็นการคำนวณอัตราส่วน ที่แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ในระยะยาวของกิจการ สามารถจะแบ่งได้ 3 อัตรา และแสดงผลต่าง กันดังนี้

2.1.1 อัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งสิ้นต่อทรัพย์สินทั้งสิ้น (Debt to total Assets) โดยทั่วไปเรียกว่า Debt ratio เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่ามีหนี้สินต่อ ทรัพย์สินของกิจการ เป็นการวิเคราะห์ว่า หากกิจการจะต้องล้มเลิกไปแล้ว จะมีทรัพย์สิน เพียงพอกับการใช้หนี้สินทั้งสิ้นได้หรือไม่เพียงใด

2.1.2 อัตราส่วนหนี้สินทั้งสินต่อส่วนของผู้เจ้าของ (Debt to Equity) เป็นการเปรียบเทียบแหล่งที่มาของเงินทุนที่เป็นหนี้กับทุนของกิจการ จะแสดงให้เห็นถึงการเสี่ยงภัยของกิจการ หากกิจการมีหนี้มากก็ย่อมเสี่ยงกับการล้มละลายมาก

2.1.3 อัตราส่วนส่วนของผู้เจ้าของต่อทรัพย์สินทั้งสิน (Equity to Total Assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานได้กระทำตามหลักเกณฑ์ Trading on Equity หรือ Leverage มากน้อยเพียงใด หากกิจการใช้ทุนเพียงเล็กน้อยหรือมีส่วนของผู้เจ้าของน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับทรัพย์สินที่มีอยู่ทั้งสิน ก็แสดงว่ากิจการนั้นเสี่ยงภัยมาก แต่ถากิจการมีส่วนของผู้เจ้าของมากเกินไป ก็แสดงว่ามีไถ่พยายามใช้เงินทุนที่เหลือให้เป็นประโยชน์เพียงพอ

3. อัตราส่วนสมรรถภาพในการดำเนินงาน (Activity Ratios)

อัตราส่วนที่ได้จากการคำนวณ 2 ข้อแรก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการในวงจรการดำเนินงาน (Operating Cycle) ซึ่งหมายถึงรวมของการดำเนินงาน โดยเริ่มตั้งแต่การซื้อสินค้าและบริการ มาทำให้เกิดหนี้สินเกินสะพัดจนถึงการขายสินค้าออกไป ซึ่งอาจจะได้ทั้งเงินสดและลูกหนี้ นำเงินไปชำระหนี้สินนั้น ในวงจรรอบหนึ่ง ๆ นี้ หากหมุนได้เร็ว กล่าวคือ เมื่อซื้อสินค้ามาก็ขายได้เร็ว เก็บเงินจากลูกหนี้ได้เร็ว นำเงินสดไปชำระหนี้สินได้เร็ว กิจการก็มีสภาพคล่องดี และถ้าไม่จำเป็นต้องสะสมทรัพย์สินเกินสะพัดไว้มาก ส่วนที่เหลือก็อาจจะนำไปหาผลประโยชน์เพิ่มเติมได้อีก นอกจากนี้การที่กิจการมีรอบของการหมุนเวียนสูงยังช่วยทำให้อัตราผลตอบแทนของทรัพย์สินเพิ่มขึ้นด้วย

3.1 จำนวนการหมุนเวียนของสินค้า (Inventory Turnover) คืออัตราส่วนระหว่างการขายและสินค้าคงคลัง

ในการคำนวณและวิเคราะห์จำนวนการหมุนเวียนของสินค้า (inventory turnover) มีปัญหา 2 ข้อ ได้แก่

ก) ค่าขาย ขายในราคาตลาด แต่สินค้าถือตามราคาต้นทุน ฉะนั้น จะเป็นการเหมาะสมกว่าถ้าจะใช้ต้นทุนสินค้าขาย แทนที่ "ขาย"

ข) จากความเป็นจริงค่าขายเกิดขึ้นระหว่างปี ขณะที่สินค้าคงคลังแสดงจำนวน ณ เวลาใดเวลาหนึ่งเช่นนี้ ถ้าจะคำนวณโดยใช้สินค้าคงคลังเฉลี่ยจะดีกว่า (สินค้าคงคลัง + ปลายงวด + หารด้วย 2) นอกจากนี้ยังอาจคำนวณระยะเวลาหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง ซึ่งหมายถึงระยะเวลาที่คงเก็บสินค้าไว้จนกระทั่งขายได้ ถ้าระยะเวลาหมุนเวียนของสินค้าคงคลังต่ำ แสดงว่ามีสินค้าคงคลังไว้น้อย หรืออาจขายสินค้าได้เร็ว

$$\text{ระยะเวลาการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง} = \frac{\text{ส่วนเฉลี่ยของสินค้าคงคลังปลายงวด + ต้นงวด}}{\text{ต้นทุนสินค้าขาย}}$$

$$\text{ส่วนเฉลี่ยของสินค้าคงคลัง} = \frac{\text{ยอดสินค้าคงคลังปลายงวด} + \text{ยอดสินค้าคงคลังต้นงวด}}{2}$$

3.2 ระยะเวลาการเก็บหนี้จากลูกหนี้โดยเฉลี่ย (Average collection period) เป็นการวิเคราะห์ความสามารถในการเก็บเงินจากลูกหนี้ หากว่าสามารถเก็บเงินได้เร็ว ก็จะมีเงินชำระหนี้ได้เร็วขึ้น ฉะนั้นการที่กิจการมีระยะเวลาการเก็บหนี้จากลูกหนี้ต่ำ ก็จะเป็นการชดเชยอัตราส่วนหมุนเวียนที่ต่ำได้ หากว่าระยะเวลาการเก็บหนี้ยาวนาน ก็แสดงว่ากิจการจะมีเงินทุนจมอยู่ในลูกหนี้มาก การคำนวณแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

1. ค่าขายประจำปี หารด้วย 360 ได้ค่าขายเฉลี่ยต่อวัน
2. เอาค่าขายเฉลี่ยต่อวันไปหารลูกหนี้ จะได้ระยะเวลาการเก็บเงินจากลูกหนี้โดยเฉลี่ย

เครื่องมือทางการเงินที่ไม่ใช่อัตราส่วนอื่นหนึ่งที่ควรจะต้องกล่าวถึงพร้อมกับการวิเคราะห์ลูกหนี้ คือ ตารางอายุลูกหนี้ (The aging schedule) ซึ่งจะแยกลูกหนี้ออกตามระยะเวลาที่ปรากฏอยู่ในบัญชี

3.3 อัตราส่วนค่าขายต่อทรัพย์สินถาวร (Fixed Asset Turnover)
ใช้วัดผลตอบแทนของโรงงานและอุปกรณ์

3.4 อัตราผลตอบแทนของทรัพย์สินของกิจการ (Total Assets Turnover)
อัตราส่วนสมรรถภาพในการดำเนินงาน (Activity ratios) อันสุดท้ายนี้ วัดผลตอบแทนของทรัพย์สินของกิจการ เป็นอัตราส่วนระหว่างขายกับทรัพย์สินทั้งสิ้น

4. อัตราส่วนสมรรถภาพในการหากำไร (Profitability Ratios)

ในการวิเคราะห์ทางการเงินของกิจการหนึ่ง ๆ จะต้องพิจารณาถึงสมรรถภาพในการหากำไรและความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการทั้งสองอย่างประกอบกันเสมอ เพราะอาจจะเป็นไปได้ว่า กิจการที่มีความสามารถในการชำระหนี้ไม่ดี แต่อาจมีความสามารถในการหากำไรได้ดี และกิจการนั้นอาจจะมีอนาคตที่รุ่งเรือง แล้วความสามารถในการชำระหนี้ก็จะตามมาภายหลัง ในทางตรงกันข้าม หากว่ากิจการมีความสามารถในการชำระหนี้ดีมาก แต่การดำเนินงานขาดทุนอยู่เสมอ เช่นนี้ในอนาคตฐานะทางการเงินก็อาจจะอ่อนแอได้ ซึ่งในการพิจารณาฐานะทางการเงินของกิจการหนึ่ง ๆ นั้น ต้องพิจารณาทั้ง 2 อย่างควบคู่กันไป

4.1 อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อค่าขาย (Profit margin on Sales) เป็นอัตราส่วนระหว่างรายได้สุทธิหลังหักภาษี กับยอดขาย แสดงกำไรต่อค่าขาย 1 หน่วย

4.2 อัตราผลตอบแทนของเงินทุน (Return on Net Worth) อัตราส่วนของกำไรสุทธิหลังหักภาษี ต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ใจว่าผลตอบแทนการลงทุนของผู้ถือหุ้น

การวิเคราะห์งบการเงินในบทนี้ ขอยกตัวอย่างประกอบการศึกษาตามตาราง

5 - 1, 5 - 2 และ 5 - 3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 5-1
บริษัท ก ข ค จำกัด
งบดุล

หน่วย : พันบาท

ทรัพย์สิน	31 ธค.2516	31 ธค.2517	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	31 ธค.2516	31 ธค.2517
เงินสด	52	50	เจ้าหนี้	87	60
หลักทรัพย์สิน	175	150	ตั๋วเงินจ่าย 8%	110	100
ลูกหนี้	250	200	ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	10	10
สินค้าคงคลัง	<u>355</u>	<u>300</u>	ภาษีค้างจ่าย	<u>135</u>	<u>130</u>
สินทรัพย์เคลื่อนที่	832	700	หนี้สินเงินสะพัด	342	300
โรงงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์	1,610	1,800	หนี้สินระยะยาว	720	700
หัก : ค่าเสื่อมราคา	<u>400</u> <u>1,210</u>	<u>500</u> <u>1,300</u>	ส่วนของผู้ถือหุ้น		
			ทุนสามัญ (6,000 ทุน)	600	600
			กำไรสะสม	<u>380</u>	<u>400</u>
			รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>980</u>	<u>1,000</u>
รวมทรัพย์สิน	<u>2,042</u>	<u>2,000</u>	รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>2,042</u>	<u>2,000</u>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 5-2

บริษัท ก ข ค จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2517

ค่าขาย		3,000,000
หัก : ต้นทุนสินค้าขาย		<u>2,580,000</u>
กำไรเบื้องต้น		420,000
หัก : ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน		
ค่าใช้จ่ายในการขาย	22,000	
ค่าใช้จ่ายทั่วไปและบริหาร	40,000	
ค่าเช่า	<u>28,000</u>	<u>90,000</u>
กำไรสุทธิจากการดำเนินงานก่อนหักค่าเสื่อมราคา		330,000
ค่าเสื่อมราคา		<u>100,000</u>
กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน		230,000
บวก : รายได้อื่น		<u>15,000</u>
กำไรสุทธิ		245,000
หัก : ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ		
ดอกเบี้ยจ่าย		<u>45,000</u>
กำไรสุติก่อนหักภาษีเงินได้		200,000
ภาษีเงินได้ (สมมุติ 40%)		<u>80,000</u>
กำไรสุทธิ		<u>120,000</u>
กำไรสุทธิต่อหุ้น		<u>20.</u>

ตาราง 5-3

บริษัท ก ข ค จำกัด

งบกำไรสะสม

สำหรับปีสิ้นสุดเพียงวันที่ 31 ธันวาคม 2517

กำไร สะสมต้นปี	380,000
กำไรสุทธิ	<u>120,000</u>
	500,000
หัก : เงินปันผล	<u>100,000</u>
กำไร สะสมปลายปี	<u>400,000</u>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratios)

1.1 อัตราส่วนหมุนเวียน (Current Ratio)

$$= \frac{\text{สินทรัพย์เคลื่อนที่}}{\text{หนี้สินเคลื่อนที่}} = \frac{700,000}{300,000} = 2.3 \text{ times}$$

สมมุติอัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม = 2.5 อัตราส่วนนี้ต่ำกว่าอัตราโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรมเล็กน้อย เนื่องจากทรัพย์สินเคลื่อนที่ ใกล้เคียงที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้แล้ว ฉะนั้น เป็นไปได้มากที่เชื่อว่าเขาสามารถเปลี่ยนทรัพย์สินเคลื่อนที่ เป็นเงินสด ในราคาที่ใกล้เคียงกับราคาในบัญชี ด้วยอัตราส่วนหมุนเวียน 2 - 3 ฉะนั้น บริษัท ก ข ค จำกัด จะสามารถเปลี่ยนทรัพย์สินเคลื่อนที่เพียง 43% ของราคาในบัญชี (Book Value) ก็จะสามารถชำระหนี้สินเคลื่อนที่ได้เต็มจำนวน

1.2 อัตราส่วนหมุนเวียนอย่างถึงแก่น (Quick Ratio)

$$= \frac{\text{ทรัพย์สินเคลื่อนที่-สินค้าคงคลัง}}{\text{หนี้สินเคลื่อนที่}} = \frac{400,000}{300,000} = 1.3$$

สมมุติอัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม = 1.0 เมื่อค่าโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม = 1 ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว อัตราส่วน 1.3 ของบริษัท ก ข ค จำกัด จึงดีกว่าบริษัทอื่น ๆ ในอุตสาหกรรม บริษัททราบว่าเมื่อขายหลักทรัพย์ (Marketable Securities) ในราคาตามตัวที่ตราไว้ และสามารถเก็บจากลูกหนี้ได้ เขาก็จะสามารถชำระหนี้สินเคลื่อนที่โดยไม่ต้องขายสินค้าคงคลัง

2. อัตราส่วนในการใช้เงินทุนจากหนี้สิน (Leverage Ratios)

2.1 อัตราส่วนเจ้าของ (Equity Ratio)

2.1.1 อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อทรัพย์สินทั้งสิ้น (Debt to Total Assets)

$$= \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทรัพย์สินทั้งสิ้น}} = \frac{1,000,000}{2,000,000} = 50\%$$

สมมุติอัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม = 33% อัตราส่วน = 50% หมายความว่าในด้านการเงินทั้งสิ้นได้จากเจ้าหนี้ครึ่งหนึ่ง เนื่องจากอัตราส่วนนี้โดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม และสำหรับการผลิตโดยทั่วไป ประมาณ 33% บริษัท ก ข ค จำกัด

จะพบว่าเป็นการยากที่จะยืมเงินจากเจ้าหนี้ โดยไม่เพิ่มทุกส่วนของเจ้าของก่อน เพราะธนาคารจะไม่เต็มใจให้ยืมเงินเพิ่มขึ้น และอาจจะทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับอันตรายเกินควร ถ้าเขาเพิ่มอัตราส่วนโดยยังคงยืมเงินเพิ่ม

2.1.2 อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อส่วนของผู้เจ้าของ (Debt to Equity)

$$= \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ส่วนของผู้เจ้าของ}} = \frac{1,000,000}{1,000,000} = 100\%$$

อัตราส่วน = 100% หมายความว่ากิจการใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้ถึง 100% นับว่าเป็นอัตราส่วนที่สูง

2.1.3 อัตราส่วนของผู้เจ้าของต่อทรัพย์สินทั้งสิ้น (Equity to Total Assets)

$$= \frac{\text{ส่วนของผู้เจ้าของ}}{\text{ทรัพย์สินทั้งสิ้น}} = \frac{1,000,000}{2,000,000} = 50\%$$

3. อัตราส่วนสมรรถภาพในการดำเนินงาน (Activity Ratios)

3.1 จำนวนการหมุนเวียนของสินค้า (Inventory Turnover)

$$= \frac{\text{การขาย}}{\text{สินค้าคงคลัง}} = \frac{3,000,000}{300,000} = 10 \text{ เท่า}$$

อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม = 9 การหมุนเวียนของบริษัท ก ข ค จำกัด = 10 เป็นที่พอใจเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมโดยเฉลี่ยซึ่งเท่ากับ 9 แสดงว่าบริษัทไม่ได้ถือสินค้ามากเกินไป ถ้าถือสินค้ามากเกินไป จะทำให้เงินทุนต้องจมอยู่ในสินค้าคงคลังมากเกินไปและทำให้อัตราผลตอบแทนต่ำ

3.2 ระยะเวลาการเก็บหนี้จากลูกหนี้โดยเฉลี่ย (Average Collection Period)

$$3.2.1 \text{ อัตราการขายต่อวัน (Sales Per Day)}$$

$$= \frac{3,000,000}{360} = 8,333$$

3.2.2 ระยะเวลาการเก็บหนี้จากลูกหนี้โดยเฉลี่ย (Average Collection Period)

$$= \frac{\text{ลูกหนี้}}{\text{การขายต่อวัน}} = \frac{200,000}{8,333} = 24$$

$$\text{อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม} = 20$$

ระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้โดยเฉลี่ยของบริษัท ก ช ค จำกัด สูงกว่าอุตสาหกรรมเล็กน้อย อัตราส่วนนี้สามารถถูกกำหนดโดยเงื่อนไขในการขายสินค้าของบริษัทตัวอย่างเช่น เงื่อนไขการขายของบริษัท ให้ชำระเงินภายใน 20 วัน ดังนั้นระยะเวลาการเก็บเงินเป็น 24 วันนี้ชี้ให้เห็นว่าลูกค้าโดยเฉลี่ยแล้วไม่ได้ชำระเงินตามกำหนดเวลาตามแนวโน้มของระยะเวลาการเก็บหนี้จากลูกหนี้สูงขึ้นกว่า 2-3 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่นโยบายในการขายยังไม่เปลี่ยนแปลง ยิ่งเป็นหลักฐานแน่ชัดมากขึ้นว่าควร จะดำเนินการขั้นต่าง ๆ เพื่อที่จะเร่งเก็บเงินจากลูกหนี้

ตารางอายุลูกหนี้ของบริษัท ก ช ค จำกัด

อายุลูกหนี้ (วัน)	เป็นอัตราร้อยละของลูกหนี้ทั้งหมด
0 - 20	50
21 - 30	20
31 - 45	15
46 - 60	3
มากกว่า 60	12
<u>รวม</u>	<u>100</u>

เมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาการเก็บหนี้จากลูกหนี้เป็น 24 วัน กับเงื่อนไขการเก็บเงิน 20 วัน และจะเห็นว่าบริษัทมีปัญหากในการเก็บเงินจากลูกหนี้ โดยเฉพาะมีหนี้ถึง 50% ที่ชำระหนี้ช้ากว่ากำหนดและมีถึง 30% ที่เกิน 1 เดือน

3.3 อัตราการหมุนของสินทรัพย์ประจำ (Fixed Asset Turnover)

$$= \frac{\text{การขาย}}{\text{ทอสินทรัพย์ประจำ}} = \frac{3,000,000}{1,200,000} = 2.3$$

อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม = 5.0 อัตราส่วนนี้เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมแล้วไม่พอใจ กล่าวคือ กิจกรรมไม่ใช้ทรัพย์สินถาวรอย่างเต็มประสิทธิภาพเท่ากิจกรรมอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน

3.4 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งสิ้น (Total Assets Turnover)

$$= \frac{\text{การขาย}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}} = \frac{3,000,000}{2,000,000} = 1.5$$

อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม = 2 อัตราส่วนของบริษัท ก ข ค จำกัด ต่ำกว่าอุตสาหกรรม กิจกรรมควรเพิ่มการขาย หรือควรจะขายทรัพย์สินบางส่วนบางอย่างหรืออาจจะทำทั้ง 2 อย่างก็ได้

4. อัตราส่วนสมรรถภาพในการหากำไร (Profitability Ratios)

4.1 อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อการขาย (Profit Margin on Sales)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิก่อนหักภาษี}}{\text{การขาย}} = \frac{120,000}{3,000,000} = 4\%$$

$$\text{อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม} = 5\%$$

ตัวเลขของบริษัท ก ข ค จำกัด ต่ำกว่าอุตสาหกรรมบ้างเล็กน้อย ซึ่งให้เห็นว่าราคาขายของบริษัทอาจต่ำไปหรือต้นทุนอาจสูงไป หรืออาจจะเป็นทั้ง 2 อย่าง

4.2 อัตราผลตอบแทนของเงินทุน (Return on Net Worth)

$$= \frac{\text{กำไรสุทธิหลังจากหักภาษี}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} = \frac{120,000}{1,000,000} = 12\%$$

อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรม = 15%

อัตราส่วนนี้ ต่ำกว่าของอุตสาหกรรม แต่ก็ไม่ต่ำมากจนเกินไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราส่วนต่าง ๆ ของบริษัท ก ข ค จำกัด เป็นดังนี้

อัตราส่วน	สูตร	การคำนวณ	อัตราส่วน โดยเฉลี่ย ของอุตสาหกรรม	ผลจาก การคำนวณ
1. สภาพคล่อง				
1.1. ทุนหมุนเวียน	$\frac{\text{สินทรัพย์เคลื่อนไหว}}{\text{หนี้สินเคลื่อนไหว}}$	$\frac{700,000}{300,000} = 2.3$	2.5	พอใช้
2. ทุนหมุนเวียนอย่างถึงแก่น	$\frac{\text{สินทรัพย์เคลื่อนไหว}-\text{สินค้าคงคลัง}}{\text{หนี้สินเคลื่อนไหว}}$	$\frac{400,000}{300,000} = 1.3$	1.0	ดี
2. การใช้เงินทุนจากหนี้สิน				
3. หนี้สินทั้งสินต่อสินทรัพย์ทั้งสิน	$\frac{\text{หนี้สินทั้งสิน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิน}}$	$\frac{1,000,000}{2,000,000} = 50\%$	33%	ดี
3. สมรรถภาพในการดำเนินงาน				
4. จำนวนการหมุนเวียนของสินค้า	$\frac{\text{การขาย}}{\text{สินค้าคงคลัง}}$	$\frac{3,000,000}{300,000} = 10$	9	พอใช้
5. ระยะเวลาการเก็บหนี้จากลูกหนี้โดยเฉลี่ย	$\frac{\text{ลูกหนี้}}{\text{การขายต่อวัน}}$	$\frac{200,000}{8.333} = 24$	วัน 20	วัน พอใช้
6. อัตราการหมุนของสินทรัพย์ประจำ	$\frac{\text{การขาย}}{\text{สินทรัพย์ประจำ}}$	$\frac{3,000,000}{1,300,000} = 2.3$	50	ใช้ไม่ได้
7. อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งสิน	$\frac{\text{การขาย}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิน}}$	$\frac{3,000,000}{2,000,000} = 1.5$	2	ใช้ไม่ได้
4. สมรรถภาพในการหากำไร				
8. กำไรเบื้องต้นต่อค่าขาย	$\frac{\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี}}{\text{การขาย}}$	$\frac{120,000}{3,000,000} = 4\%$	5%	ใช้ไม่ได้
9. อัตราผลตอบแทนของเงินทุน	$\frac{\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$	$\frac{120,000}{1,000,000} = 12.0\%$	15%	ใช้ไม่ได้

สรุป

แต่ละอัตราส่วน แสดงแนวความคิดที่มีเหตุผลของบริษัท ก ข ค. จำกัด ในจุดแข็งและจุดอ่อนต่าง ๆ ที่สำคัญ ขอแรก สภาพความคล่องตัวของบริษัทที่เกี่ยว อัตราส่วนหมุนเวียน และอัตราส่วนหมุนเวียนอย่างถึงแกม เป็นที่น่าพอใจ โดยเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมโดยเฉลี่ย ขอสอง จากอัตราส่วนการใช้เงินทุนจากหนี้สิน (Leverage Ratios) จะเห็นได้ว่า หนี้สินค่อนข้างมากจากการที่อัตราส่วนหนี้สินสูงกว่า อัตราโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรมมาก และอัตราส่วนผลตอบแทนต่ำกว่า อัตราโดยเฉลี่ยของอุตสาหกรรมนั้น เป็นที่น่าสงสัยว่า บริษัท ก ข ค. จำกัด จะสามารถหาทุนโดยการเพิ่มหนี้สินได้มากเท่าใด แม้ว่าจะสามารถยืมเงินมาได้มากขึ้น แต่ก็เสี่ยงกับการผิดสัญญาและล้มละลาย จากอัตราส่วนสมรรถภาพในการดำเนินงาน (Activity Ratios) อัตราส่วนของการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง (Inventory Turnover) และระยะเวลาที่เก็บเงินจากลูกค้าโดยเฉลี่ย ทั้งสองอัตราส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า ทรัพย์สินเดินสะพัดของบริษัทน่าจะใช้ได้สมมูลยก็ทีเดียว แต่อัตราผลตอบแทนของทรัพย์สินถาวร (Fixed assets turnover) ชี้ให้เห็นว่า มีการลงทุนในทรัพย์สินถาวรมากเกินไป อัตราส่วนที่ค่านี้หมายความว่า บริษัทบางที่จะสามารถดำเนินการได้โดยการลงทุนในทรัพย์สินถาวรน้อยกว่านี้ได้ ไม่ควรมีการลงทุนในทรัพย์สินถาวรอีก บริษัทควรหลีกเลี่ยงการลงทุนโดยการกู้ยืม และให้มีการจ่ายดอกเบี้ยค่าลงในทางกลับกันควรปรับปรุงอัตราส่วนการใช้เงินทุนจากหนี้สิน (Leverage Ratios)

กำไรต่อค่าขาย 1 หน่วย (Profit margin on Sales) ค่า ชี้ให้เห็นว่า ต้นทุนสูงเกินไป หรือราคาขายต่ำเกินไป หรือทั้ง 2 อย่าง ในกรณีนี้ราคาขายอยู่ในระดับเดียวกับบริษัทอื่น ๆ ดังนั้นกำไรต่อหน่วยค่าอาจมีสาเหตุดังนี้ ค่าเสื่อมราคาสูงเกินไป และค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยสูงเกินไป ต้นทุนทั้ง 2 อย่างสูง เชื่อได้ว่าเป็นเพราะการลงทุนในทรัพย์สินถาวรมากเกินไป

ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทั้งสิ้น และส่วนของผู้ถือหุ้นก็ต่ำกว่าอัตราของอุตสาหกรรมโดยเฉลี่ยเช่นกัน

งบแสดงที่มาและการใช้เงินทุน (Source and Application of Fund Statement)

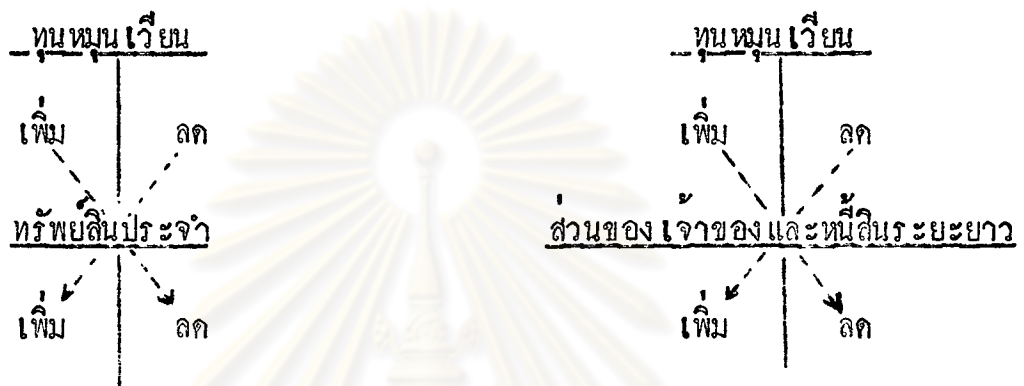
ในปัจจุบันวงการธุรกิจส่วนใหญ่จะดำเนินการค้าโดยอาศัยเครดิตแทนการใช้เงินสด ผู้ขายสินค้าส่วนใหญ่จะยอมรับการขายเชื่อโดยยินยอมส่งสินค้าไปให้ก่อน แม้ว่ารายการเหล่านี้จะนับได้เป็นตัวเงิน แต่ก็ยังไม่ได้เกี่ยวข้องกับการรับจ่ายเงินแต่อย่างใด เงินสดจึงเป็นเพียงสิ่งเดียวในหลายสิ่งเท่านั้นที่จะใช้วัดความมั่งมีของกิจการ ด้วยเหตุนี้เองจึงมีผู้เข้าใจผิดกันมากกว่า เมื่อใดกล่าวถึงกิจการใดว่ามีเงินทุนมาก ก็มักจะหมายถึงว่ากิจการนั้นมีเงินสดมาก ซึ่งความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เพราะกิจการส่วนใหญ่ให้สินเชื่อหรือเครดิตในการดำเนินงาน และความสามารถในการใช้เครดิตขึ้นอยู่กับจำนวนทรัพย์สินที่กิจการถืออยู่ ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึง "เงินทุน" ควรจะหมายถึงบรรดาทรัพย์สินที่กิจการมีอยู่สำหรับแหล่งที่มาของเงินทุน (Source of Fund) ตามความหมายนี้ก็จะได้แก่ ส่วนของเจ้าของรวมทั้งเงินยืมต่าง ๆ นั้นเอง³³

ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่า "เงินทุน" แคบลงไปกว่านี้ โดยจะหมายถึงเฉพาะทุนหมุนเวียน ซึ่งหมายถึงส่วนที่ทรัพย์สินเดินสะพัดเกินกว่าหนี้สินเดินสะพัด หากใช้ความหมายเช่นนี้จะเรียกงบที่จัดทำขึ้นว่า "งบแสดงการเปลี่ยนแปลงของทุนหมุนเวียน" (Statement of change in net working capital) การใช้คำจำกัดความเช่นนี้เป็นคำที่นิยมมากที่สุด แต่จะให้ความสำคัญแก่ทุนหมุนเวียนมากเกินไป ความจริงแล้วรายการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากทุนหมุนเวียน เช่นการซื้อทรัพย์สินประจำจากเงินที่ได้จากการออกหุ้นเพิ่มหรือการกู้ยืมระยะยาว แม้ว่า เป็นรายการที่ไม่เกี่ยวกับทุนหมุนเวียน ก็ยังสำคัญไม่น้อยเลย อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าคำจำกัดความของเงินทุนจะแตกต่างกันออกไปอย่างไร การจัดทำงบแสดงที่มาและการใช้เงินทุนจะแสดงรายการการเคลื่อนไหวของทรัพย์สินประจำ

³³Richard L. Smith, Management Through Accounting (New York: Prentice Hall, 1962), p. 168.

และส่วนของเจ้าของกับหนี้ระยะยาวต่าง ๆ สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวของทุนหมุนเวียนตลอดเวลา

ภาพที่ 1

โดยปกตินโยบายทางการเงินที่รัดกุมนั้น กิจการควรจะใช้เงินจากการกู้ยืมระยะยาวหรือการออกหุ้นเพิ่ม หรือการเพิ่มทุนเพื่อซื้อทรัพย์สินประจำ เพราะทรัพย์สินเหล่านั้นให้ผลประโยชน์ครั้งละเล็กน้อยแต่ยาวนาน การชำระหนี้สินดังกล่าวจะทำให้ได้ง่ายขึ้น โดยนำเอารายได้ที่รวบรวมเข้าไว้ในระยะยาวนั้นมาชำระคืน แต่ในทางปฏิบัติกิจการไม่สามารถจะทำเช่นนั้นได้ทุกครั้ง กล่าวคือ หากเงินทุนที่ได้จากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ยังเหลือจากการใช้เพื่อเพิ่มทรัพย์สินประจำแล้ว จะมีผลทำให้ทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น หรืออาจเป็นไปได้ว่าการเพิ่มทรัพย์สินประจำนั้น ถ้าเงินทุนจากส่วนของเจ้าของหรือจากการกู้ยืมระยะยาวไม่เพียงพอ ก็จะต้องใช้เงินสดเพิ่ม อันทำให้ทุนหมุนเวียนลดลง

หลักเกณฑ์การพิจารณาว่าอะไรเป็นที่มาของทุน (Source of funds) และอะไรเป็นการใช้เงินทุน (Use of funds)³⁴ มีดังนี้

³⁴นางเยาว์ ชัยเสรี, การเงินธุรกิจภาคต้น (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 56.

ที่มาของทุน เงินทุนของกิจการจะเพิ่มขึ้นเนื่องจาก

- ก) ทรัพย์สินลดลง เช่น ขายทรัพย์สินถาวร ขายหลักทรัพย์ ลูกหนี้ลดลง
สินค่างวดเหลือลดลง
- ข) หนี้สินเพิ่มขึ้น เช่น เจ้าหนี้ระยะยาวเพิ่มขึ้น เจ้าหนี้ระยะสั้นเพิ่มขึ้น
- ค) ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น เช่น การออกจำหน่ายหุ้นเพิ่มเติมนำกำไรที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น

การใช้เงินทุนกรณีต่อไปนี้ ถือเป็นการใช้เงินทุนของกิจการ คือ

- ก) ทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เช่น ซื้อทรัพย์สินถาวรเพิ่มขึ้น ซื้อหลักทรัพย์ ลูกหนี้เพิ่มขึ้น
สินค่างวดเหลือเพิ่มขึ้น
- ข) หนี้สินลดลง เช่น เจ้าหนี้ระยะยาวลดลง เจ้าหนี้ระยะสั้นลดลง
- ค) ส่วนของเจ้าของลดลง เช่น จ่ายเงินปันผล เจ้าของถอนทุนไปใช้ส่วนตัว
การซื้อหุ้นคืน การลดทุน

การทำงานแสดงที่มา และการใช้เงินทุนจะต้องอาศัยข้อมูลต่อไปนี้คือ

- 1) จากงบกำไรขาดทุน เพื่อไขข้อสงสัยหรือขาดทุนของงวดนั้น ๆ และเพื่อนำรายการที่ไม่ใช่เงินสด (Non-cash item) มาปรับปรุงกำไร รายการที่ไม่ใช่เงินสดก็ได้แก่ ค่าเสื่อมราคา กำไรหรือขาดทุนจากการขายทรัพย์สินถาวร หรือหลักทรัพย์ เป็นต้น กำไรที่ได้จากการดำเนินงานของกิจการถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เงินทุนเพิ่มขึ้น
- 2) จากการเปลี่ยนแปลงของรายการต่าง ๆ ในงบดุล คือการเปลี่ยนแปลงขอบทรัพย์สินหนี้สิน และส่วนของเจ้าของ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ จำกัด
งบกำไรขาดทุน และ งบกำไรสะสมรวม
ประจำปี สิ้นสุด 31 ธันวาคม 2517

ยอดขาย		413,000
หัก ส่วนลดจ่าย		<u>10,600</u>
ยอดขายสุทธิ		402,400
หัก ต้นทุนของสินค้าขาย		<u>230,940</u>
กำไรเบื้องต้น		171,460
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน :		
ค่าใช้จ่ายในการขาย :		
ค่าโฆษณา	29,340	
เงินเคื่อนพนักงานขาย	16,060	
ค่าเดินทาง	4,920	
เงินช่วยเหลือพนักงานขาย	1,580	
ค่าขนส่งขาออก	4,060	
ค่าเสื่อมราคา-รถยนต์	940	
ค่าเสื่อมราคา-เครื่องมือเครื่องใช้	800	
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	<u>1,160</u>	
รวมค่าใช้จ่ายในการขายทั้งหมด		58,860
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน :		
เงินเคื่อนฝ่ายบริหาร	26,520	
เงินเคื่อนพนักงาน	16,340	
เงินช่วยเหลือ	1,040	
ค่าเดินทาง	1,720	
หนี้สูญ	960	
		46,580

ยอดยกมา	46,580		
ค่าภาษีการกัก	3,480		
ค่าประกันภัย	1,860		
ค่าพัสดุ	1,580		
ค่าเสื่อมราคา-เครื่องมือเครื่องใช้	<u>680</u>		
รวมค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั้งหมด		<u>54,180</u>	
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งสิ้น			<u>113,040</u>
กำไรจากการดำเนินงาน			58,420
หัก : รายการที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงาน			
รายจ่ายอื่น ๆ : ดอกเบี้ยจ่าย		3,300	
หัก : รายได้อื่น ๆ : รายได้ค่าเช่า	1,200		
เงินปันผลจากการลงทุนระยะยาว	<u>400</u>	<u>1,600</u>	<u>1,700</u>
กำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้			56,720
หัก : ภาษีเงินได้ประจำปี			<u>25,200</u>
กำไรสุทธิประจำปี			31,520
บวก : เงินกำไรสะสม เมื่อ 1 มกราคม 2510			85,240
กำไรจากการขายเครื่องจักร			<u>1,120</u>
กำไรสะสมทั้งหมดที่มีไว้สำหรับจ่ายเงินปันผล			117,880
หัก : ค่าเสียหายจากไฟไหม้		1,580	
เงินปันผล			
ทุนบริวารสิทธิ์ (80 บาท ต่อหุ้น)	600		
ทุนสามัญ (80 บาท ต่อหุ้น)	<u>15,200</u>	<u>15,360</u>	<u>16,940</u>
กำไรสะสม			<u>100,940</u>

บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ จำกัด
งบดุล เปรียบเทียบ
ณ 31 ธันวาคม 2516 และ 2517
(จำนวนพัน)

	2517	2516
<u>ทรัพย์สิน</u>		
ทรัพย์สินหมุนเวียน		
เงินสด	10,080	7,040
เงินลงทุนระยะสั้น (หลักทรัพย์ชั่วคราว)	9,860	3,500
ลูกหนี้	19,200	17,040
สินค้าคงเหลือ	84,140	77,340
รายจ่ายจ่ายล่วงหน้า	<u>3,200</u>	<u>3,400</u>
รวมทรัพย์สินหมุนเวียนทั้งหมด	<u>126,280</u>	<u>108,320</u>
เงินลงทุน		
เงินทุนสะสมเพื่อไถ่ถอนหนี้ที่เงินจ่ายระยะยาว	6,000	4,500
มูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต	600	400
ทุนของบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ จำกัด	5,000	5,000
ที่ดินเพื่อขยายโรงงาน	<u>12,500</u>	<u>12,500</u>
รวมเงินลงทุนทั้งหมด	<u>24,100</u>	<u>22,440</u>
ทรัพย์สินถาวร		
ที่ดิน	2,500	2,500
ตึกทำการ	29,580	31,060
เครื่องจักรและเครื่องมือ	40,320	39,820
รถยนต์	3,700	3,360
ประติษฐานรวมจดทะเบียน (สุทธิ)	3,480	3,820
ค่าคนควาวิจัยและวิวัฒนาการผลิตผล (สุทธิ)	<u>19,720</u>	<u>14,520</u>
รวมทรัพย์สินถาวรทั้งหมด	<u>99,300</u>	<u>95,080</u>
รวมทรัพย์สินทั้งสิ้น	<u><u>249,680</u></u>	<u><u>225,840</u></u>

หนี้สินและทุน

หนี้สินหมุนเวียน :

เจ้าหนี้	21,300	19,120
ตั๋วเงินจ่าย	3,000	3,500
คอกเบี้ยค้างจ่าย	1,660	1,480
ค่าเช่ารับล่วงหน้า	100	100
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	6,920	6,920
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	<u>18,200</u>	<u>14,920</u>
รวมหนี้สินหมุนเวียนทั้งหมด	51,180	45,040

หนี้สินระยะยาว :

ตั๋วเงินจ่าย 5 1/2 % (กำหนดชำระ 1 ก.ค. 2520)	<u>60,000</u>	<u>60,000</u>
รวมหนี้สิน	<u>111,180</u>	<u>105,040</u>

ส่วนของเจ้าของทุน :

หุ้นทุน		
หุ้นบริสุทธิ 2,000 หุ้น ๆ ละ 1,000 บาท (อัตรา - คอกเบี้ย 8%)	2,000	2,000
หุ้นสามัญ 200,000 หุ้น ไม่มีมูลค่าในใบหุ้นจำหน่ายหมด	40,000	38,000
กำไรสะสม	<u>100,940</u>	<u>85,240</u>
รวมส่วนของเจ้าของทุนทั้งหมด	142,940	125,240
หักหุ้นสามัญ (Treasury Stock) ตามราคาซื้อขาย	<u>4,440</u>	<u>4,440</u>
รวมส่วนของเจ้าของทุนสุทธิ	<u>138,500</u>	<u>120,800</u>
รวมหนี้สินและทุน	<u>249,680</u>	<u>225,840</u>

การเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินถาวร
สำหรับปีสิ้นสุดเพียงวันที่ 31 ธันวาคม 2517

(จำนวนพัน)

	ยอดเปลี่ยนแปลงทั้งหมด	ที่ดิน	ตึกที่ทำการ	เครื่องจักร เครื่องมือ	รถยนต์	ประติษฐกรรม จค ทะเบียน	ค่าค้นคว้า วิจัย และ พัฒนา
ทรัพย์สินถาวรยกมา	75,080	2,500	31,060	39,820	3,360	3,820	14,520
บวก ข้อเพิ่มมาใหม่	<u>23,240</u>	<u>0</u>	<u>4,120</u>	<u>9,340</u>	<u>1,280</u>	<u>0</u>	<u>8,500</u>
รวมทรัพย์สินถาวรทั้งหมด	<u>118,320</u>	<u>2,500</u>	<u>35,180</u>	<u>49,160</u>	<u>4,640</u>	<u>3,820</u>	<u>23,020</u>
หัก ค่าเสื่อมราคาและการ ตัดจำหน่าย							
เกี่ยวกับการผลิต	15,720	0	5,600	6,480	0	340	3,300
เกี่ยวกับการบริหาร	<u>2,420</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1,480</u>	<u>940</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
รวมจ่ายทั้งสิ้น	18,140	0	5,600	7,960	940	340	3,300
มูลค่าตามบัญชีของเครื่อง จักรที่ไถขายไป	<u>880</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>880</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
จำนวนยกหักทั้งหมด	<u>19,020</u>	<u>0</u>	<u>5,600</u>	<u>8,840</u>	<u>940</u>	<u>340</u>	<u>3,300</u>
ทรัพย์สินถาวรยกออก ปลายงวด.	<u>99,300</u>	<u>2,500</u>	<u>29,580</u>	<u>40,320</u>	<u>3,700</u>	<u>3,480</u>	<u>19,720</u>

¹รายการนี้ไม่สามารถจะบอกได้ว่าควรนำไปแสดงในงบกำไรขาดทุนหรืองบฐานะการเงิน

การจัดทำงบแสดงที่มาและการใช้เงินทุน อาจแสดงการเคลื่อนไหวของทุนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เงินทุนที่เคลื่อนไหวจากผลการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สินประจำ ส่วนเจ้าของ และหนี้สินระยะยาว และกลุ่มที่ 2 จะพิจารณาเฉพาะทุนหมุนเวียน คือ ทรัพย์สินหมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1
บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ จำกัด
งบแสดงที่มา และการใช้เงินทุน
ประจำปีสิ้นสุดเพียงวันที่ 31 ธันวาคม 2517
(จำนวนพัน)

เงินทุนหมุนเวียนจัดหาจาก		
การดำเนินงาน		
เงินกำไรสุทธิ		31,520
บวก รายจ่ายค่าสึกหรอ และค่าใช้จ่ายตัดจำหน่าย		
(Amortization)		<u>18,140</u>
รวมเงินทุนหมุนเวียนที่ได้จากการดำเนินงานทั้งหมด		49,660
บวก จากการขายเครื่องจักร		2,000
จากการขายหุ้นสามัญ		<u>2,000</u>
รวมเงินทุนหมุนเวียนที่จัดหาได้ทั้งหมด		53,660
หัก เงินทุนหมุนเวียนที่ถูกใช้ไปเพื่อ		
ซื้อทรัพย์สินถาวร	23,240	
จ่ายเงินปันผล	15,360	
กัไว้เป็นทุนสะสมเพื่อไถ่ถอนตัวเงินจ่าย	1,500	
ส่วนของมูลค่าในกรรมกรรมประกันชีวิตที่เพิ่มขึ้นมา	160	
ความเสียหายจากไฟไหม้ (สินค้า)	<u>1,580</u>	
รวมเงินทุนหมุนเวียนที่ถูกใช้ไปทั้งสิ้น		<u>41,840</u>
การเพิ่มขึ้นในเงินทุนหมุนเวียน		<u>11,820</u>

ตัวอย่างที่ 2

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงของเงินทุนหมุนเวียน
สำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2517
(จำนวนพัน)

	งบฐานะการเงิน		เงินทุนหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไป	
	2517	31 ธ.ค. 2516	เพิ่ม	ลด
ทรัพย์สินหมุนเวียน				
เงินสด	10,080	7,040	3,040	
หลักทรัพย์ชั่วคราว	9,660	3,500	6,160	
ลูกหนี้ (สุทธิ)	19,200	17,040	2,160	
สินค้าคงเหลือ	84,140	77,340	6,800	
รายจ่ายจ่ายล่วงหน้า	<u>3,200</u>	<u>3,400</u>		200
รวมทรัพย์สินหมุนเวียน ทั้งสิ้น	<u>126,280</u>	<u>108,320</u>		
หนี้สินหมุนเวียน :				
เจ้าหนี้	21,300	19,120		2,180
ตั๋วเงินจ่าย (ระยะสั้น)	3,000	3,500	500	
คอกเบี้ยค้างจ่าย	1,660	1,480		180
ค่าเช่ารับล่วงหน้า	100	100		
รายจ่ายค้างจ่ายอื่น ๆ	6,920	5,920		1,000
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	<u>18,200</u>	<u>14,920</u>		3,280
รวมหนี้สินหมุนเวียนทั้งสิ้น	<u>51,180</u>	<u>45,040</u>		
เงินทุนหมุนเวียน	<u>75,100</u>	<u>63,280</u>		
การเพิ่มขึ้นในเงินทุน				<u>11,820</u>
			<u>18,660</u>	<u>18,660</u>

การวิเคราะห์ความหมายของตัวเลขจากงบที่มาและการใช้เงินทุน

ตามตัวอย่างที่ 1 จะเห็นได้ว่า ที่มาของเงินทุนมาจากไหน และใช้ไปในทางไหนบ้าง ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายทางการเงินของกิจการเกี่ยวกับ

1. การใช้เงินทุน และผลทางการเงินที่จะตามมา
2. การแก้ไขสถานการณ์ทางการเงินเฉพาะหน้า
3. การจัดหาเงินทุนเพิ่มเติม
4. การจัดส่วนเงินที่มีอยู่

ตามตัวอย่างที่ 2 ไม่อาจจะกล่าวได้อย่างแน่ชัดว่า เงินทุนที่กิจการจัดหามาจากแหล่งต่าง ๆ นั้น ให้นำไปใช้ในทางใดในจำนวนที่แน่นอนเท่าไร เช่น จากงบแสดงการเปลี่ยนแปลงของเงินทุนหมุนเวียน เราจะไม่ทราบว่า ถ้าไรที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นผลเนื่องจากปริมาณขายเพิ่มขึ้น หรือเนื่องมาจากอัตราค่าไรขึ้นต้นทุนสูงขึ้น ฝ่ายบริหารประสบผลสำเร็จในการที่ทำให้อัตราค่าไรเบื้องต้นเพิ่มขึ้นหรือไม่ รายจ่ายค่าเนื้องานเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนตามยอดขายหรือไม่ อัตราผลตอบแทนจากการใช้ทรัพย์สินเป็นอย่างไร อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของเจ้าของเป็นอย่างไร ลูกหนี้และสินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนกับยอดขายหรือไม่ นอกจากนั้นยังไม่ได้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของทุนว่าได้มีการใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้มากกว่าเงินทุนของเจ้าของหรือไม่ ยิ่งไปกว่านั้นรายการบางรายการที่เกิดขึ้นและเสร็จสิ้นไปภายในปีนั้น ก็ไม่ได้แสดงให้เห็นในงบแสดงที่มาและการใช้เงินทุนด้วย ตัวอย่างเช่น ธุรกิจอาจจะกู้ยืมระยะสั้นจากธนาคารและได้ชำระหนี้สินนั้นเสร็จเรียบร้อยแล้วแล้วหลายครั้งในปีนั้น แต่รายการนี้ไม่ได้แสดงไว้ในงบแสดงที่มาและการใช้เงินทุน แต่อย่างไรก็ดี แม้จะมีข้อจำกัดหลายประการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่จากงบตามตัวอย่างที่ 2 นี้ก็สามารถจะสรุปอย่างคร่าว ๆ ถึงแนวโน้มเพียงของการใช้เงินทุนได้ และเพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การวิเคราะห์งบแสดงการเปลี่ยนแปลงของเงินทุนหมุนเวียนจึงต้องอาศัยเรขาคณิตต่าง ๆ มาพิจารณาประกอบด้วย

งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement)

ในการจัดทำงบแสดงที่มาและการใช้เงินทุนที่กล่าวแล้ว จะเห็นว่ารายการเปลี่ยนแปลงของเงินสดนั้น ได้แสดงเป็นจำนวนรวม มิได้มีรายละเอียด ดังนั้นจึงมีนักวิชาการบางคนเห็นว่า งบกระแสเงินสดมีความสำคัญมากกว่างบแสดงที่มาและการใช้เงินทุน ด้วยเหตุผล คำว่า "เงินทุน" นั้นควรจะมีคำจำกัดความเป็น "เงินสด" มากกว่าความหมายอย่างอื่น³⁵ ซึ่งคำจำกัดความเช่นนี้ก็จะตรงกับความเข้าใจของบุคคลทั่วไป อย่างเช่นที่พูดกันว่า "กิจการหาเงินทุนมาเพื่อซื้อสินค้าคงคลัง" หรือ "กิจการได้เงินทุนมาโดยเร่งการเก็บหนี้" นั้น คำว่าเงินทุนที่พูดถึงนั้น ล้วนแต่หมายถึงเงินสดทั้งสิ้น

งบกระแสเงินสด เป็นงบที่ทำขึ้นเพื่อแสดงรายละเอียดถึงแหล่งที่มาของเงินสดและการใช้เงินสดในระหว่างงวดที่กำลังพิจารณา รายละเอียดเหล่านี้จะเป็นเครื่องอธิบายว่า ยอดเงินสดคงเหลือของงวดนั้นได้เพิ่มขึ้น หรือลดลงกว่าต้นงวด เพราะมีการรับและจ่ายเงินสดระหว่างงวดอย่างไรบ้าง จากรายละเอียดนี้เองจะทำให้เราทราบถึงการรับและจ่ายเงินสดที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้ได้อย่างหนึ่ง กิจการที่ดำเนินการค้าได้ผลกำไรดี อาจจะไม่มีเงินสดเหลือเลยก็ได้ นอกจากนั้นงบกระแสเงินสดยังจะช่วยให้ทราบได้ยิ่งกว่า ยอดทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นในคอนโปลาของงวดได้ใช้เงินสดไปจำนวนเท่าใด

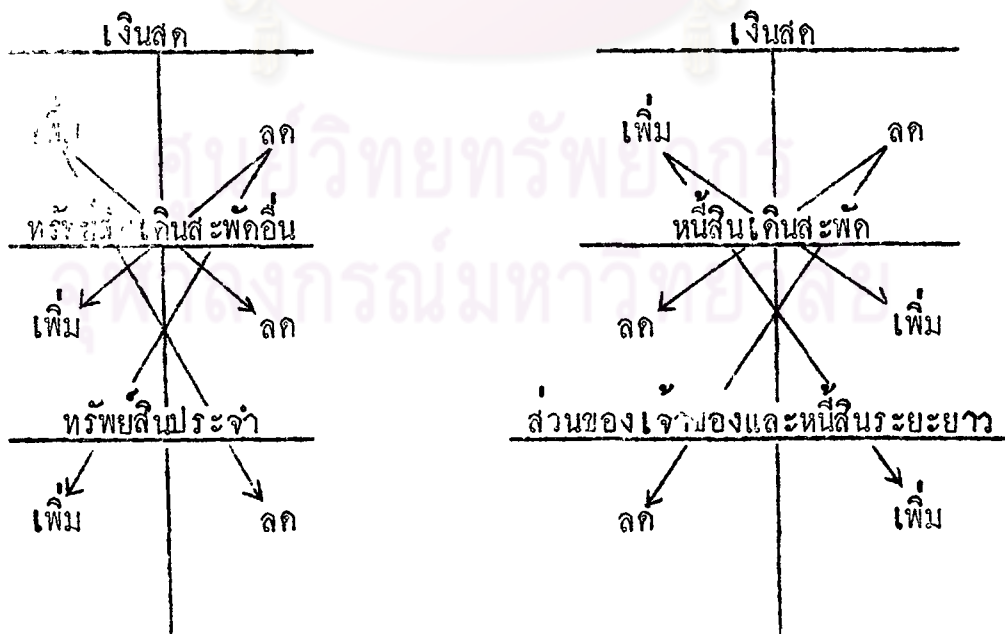
วิธีการจัดทำงบกระแสเงินสด

การจัดทำงบกระแสเงินสดก็มีวิธีการคล้ายคลึงกับการจัดทำงบแสดงที่มาและการใช้เงินทุน กล่าวคือ จะนำรายการต่าง ๆ ที่ปรากฏในงบดุลของสองงวดมาเปรียบเทียบกัน เพื่อหาจำนวนเปลี่ยนแปลง แล้วเอาเฉพาะรายการที่ได้เงินสดมากับจ่ายเงินสดไป มาทำเป็นงบกระแสเงินสด ซึ่งโดยปกติจะได้อะไรการดังนี้

³⁵Robert N. Anthony, Management Accounting (Text Cases, Homewood), p. 344.

เงินสดได้มา	เงินสดใช้ไป
<ol style="list-style-type: none"> 1. จากลงทุนเพิ่ม 2. จากการกู้ยืม 3. จากการดำเนินงาน 4. จากการขายทรัพย์สินได้รับ เป็นเงินสด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. โดยการลดทุน 2. จ่ายเงินปันผล 3. ซื้อทรัพย์สินโดยชำระ เป็นเงินสด 4. จ่ายชำระหนี้ระยะยาว 5. ในการดำเนินงาน

สำหรับรายการเงินสดได้มาและใช้ไปจากการดำเนินงานนั้น เป็นรายการที่ได้มาจากบัญชีการค้า กำไรและขาดทุนประจำงวด จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์การทางบกระแสเงินสดแตกต่างกับการทางบงแสดงที่มาและการใช้เงินทุนหรืองบกระแสเงินทุน ตรงที่ว่า การทางบกระแสเงินสดนั้นต้องอาศัยรายการทั้งในบัญชีการค้า กำไรและขาดทุน กับงบดุล ส่วนการทางบงการเปลี่ยนแปลงของเงินทุนหมุนเวียนใช้งบดุลแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งรายการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏในงบดุลอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่กระทบกระเทือนเงินสดเลย

ส่วนรายการรับ - จ่าย เงินสดจากการดำเนินงานนั้น มิได้หมายความว่ากำไรสุทธิประจำงวดจะมีจำนวนเท่ากับเงินสดที่เหลือในมือ หรือในกรณีกลับกัน ถ้ากิจการประสบการขาดทุน ยอดขาดทุนสุทธิในบัญชีกำไรขาดทุนก็ไม่ได้หมายความว่า กิจการเสียเงินสดไปเท่ากับจำนวนขาดทุนสุทธิ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำบัญชีการค้า กำไรและขาดทุนตามหลักเกณฑ์บัญชีที่นิยมกันนั้น ได้จัดทำตามเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย (Accrual Basis) ฉะนั้นรายการที่เกิดขึ้นเป็นรายได้หรือรายจ่ายแต่ยังไม่มีการรับหรือจ่ายแต่ประการใด จะต้องนำมาปรับปรุงก่อนเสมอ เพื่อที่จะได้งบกระแสเงินสดที่แสดงการเคลื่อนไหวของเงินสดที่แท้จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ จำกัด
งบกระแสเงินสด
สำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2517
(จำนวนพัน)

เงินสดที่จัดหาได้มาจาก

การดำเนินงาน :

ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ (คูตารางที่ 1)	399,280
ได้รับจากค่าเช่า	1,200
ได้รับจากเงินปันผล	400
ได้รับจากการขายเครื่องจักร	<u>2,000</u>

รวมเงินสดที่จัดหาได้จากการดำเนินงานทั้งหมด 402,880

หัก : เงินสดที่ใช้ในการดำเนินงาน

ค่าใช้จ่ายในการผลิต (คูตารางที่ 2)	221,420
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (คูตารางที่ 3)	108,620
ดอกเบี้ย ทั่วเงินจ่าย (คูตารางที่ 4)	3,120
ภาษีเงินได้ (คูตารางที่ 5)	21,920

รวมเงินสดที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งสิ้น 355,080

ยอดเงินสดสุทธิที่จัดหาได้จากการดำเนินงาน 47,800

บวก : เงินสดที่ได้จากการขายหุ้นสามัญ 2,000

ยอดเงินสดคงเหลือ 49,800

หัก : เงินสดใช้ไป

ซื้อทรัพย์สินถาวร	23,240
จ่ายเงินปันผล	15,360
ซื้อหลักทรัพย์ชั่วคราว	6,160
กั้นไว้เป็นทุนสะสมเพื่อไถ่ถอนทั่วเงินจ่าย	1,500
จ่ายชำระหนี้แก่ทั่วเงินจ่าย	<u>500</u>

รวมเงินสดที่ได้ถูกใช้ไปทั้งหมด 46,760

การเพิ่มขึ้นในทั่วเงินสด (ตามการรายการเปลี่ยนแปลงของเงินสดข้างตารางนี้) 3,040

บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ จำกัด
 ตารางเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเงินสด
 สำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2517
 (จำนวนพัน)

เงินสดคงเหลือเมื่อ 31 ธ.ค. 10	40,080
หัก เงินสดคงเหลือเมื่อ 31 ธ.ค. 09	<u>7,040</u>
เงินสดเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2510	<u>3,040</u>

การวิเคราะห์เกี่ยวกับกระแสเงินสด (Analysis of the Statement of
Cash Flows)

งบกำไรขาดทุนเป็นการคำนวณหาเงินกำไรด้วยการเปรียบเทียบรายได้ที่ทำได้ทั้งหมด กับรายจ่ายที่จ่ายทั้งหมดในงวดหนึ่ง รายได้และรายจ่ายไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นพร้อมกันกับการไหลเข้า และการไหลออกของเงินสดเสมอไป ทั้งนี้เพราะตามสภาพของธุรกิจการค้าโดยทั่วไปนั้น การไหลของเงินสดย่อมไม่เท่ากับรายได้ทั้งหมด หักรายจ่ายทั้งหมด ดังนั้นจึงจำต้องทำการวิเคราะห์ผลงานอย่างระมัดระวัง เพื่อที่จะหาผลกระทบของเงินสดได้โดยถูกต้องแน่นอน

ตัวอย่างเกี่ยวกับการวิเคราะห์การไหลของเงินสดของแต่ละรายการที่ปรากฏในงบกระแสเงินสด

1. จำนวนที่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ (Collection from customers)

ยอดเงินสดที่เก็บได้จากลูกหนี้ในระหว่างงวดอาจแตกต่างกันไปจากยอดขายสุทธิที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุน ก็ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

ก) เงินสดที่เก็บได้จากลูกค้านั้น อาจเป็นการชำระหนี้ที่ค้างอยู่ในบัญชีเมื่อต้นงวดก็ได้ กรณีเช่นนี้เงินสดที่เก็บขึ้นจึงมีส่วนสัมพันธ์กับรายได้ ซึ่งได้บันทึกไว้ในบัญชีงวดก่อน

ข) การขายเชื้อของงวดบัญชีปัจจุบัน อาจยังไม่ได้รับชำระหนี้จนกว่าจะถึงงวดการบัญชีต่อไป

ตารางที่ 1 การคำนวณหาจำนวนเงินสดที่ได้รับจากลูกค้า (จำนวนพัน)

ยอดขายสุทธิ		402,400
หัก ลูกหนี้สิ้นงวด	19,200	
บวก สำรองหนี้สูญ		
(รายการนี้หักออกจากลูกหนี้โดยไม่เกี่ยวกับตัวเงินสด)	960	
ยอดลูกหนี้ทั้งหมด	20,160	
หัก ลูกหนี้คงงวด	17,040	
จำนวนลูกหนี้ที่เพิ่มขึ้นสุทธิในระหว่างปี		3,120
จำนวนเงินสดที่เก็บได้จากลูกหนี้ทั้งหมด		<u>399,280</u>

จะเห็นว่า รายการสำรองหนี้สูญจำนวน 960,000.- บาท ได้บวกเข้าไปในยอดลูกหนี้ปลายปี ซึ่งได้หักออกจากยอดลูกหนี้ปลายปีในงบแสดงฐานะการเงิน (ขอให้ดูงบกำไรขาดทุนประกอบด้วย) และรายการนี้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการไหลของตัวเงินสด ดังนั้นจึงจำต้องบวกกลับเข้าไปในยอดลูกหนี้ปลายปี เพื่อจะได้คำนวณหายอดเงินสดที่แท้จริงที่ได้รับชำระจากลูกหนี้

2. รายได้ค่าเช่า (Rental Receipts) ค่าเช่ารับล่วงหน้า (Prepaid Rentals) ในงบดุล ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงในระหว่างปี ดังนั้น รายได้ค่าเช่ากับจำนวนที่ได้รับจะต้องเท่ากัน

3. รายได้จากการขายเครื่องจักร (Proceeds From The Sale of Equipments) มีกำไรจากการขายเครื่องจักรจำนวน 1,120,000.- บาท และมูลค่าในบัญชี (ราคาทุนหักค่าเสื่อมรวม) ของเครื่องจักรที่ขายไปนี้จำนวน 880,000.- บาท

ดังนั้นเงินสดที่ได้รับจากการขายเครื่องจักรนี้เป็น 2,000,000 บาท (โดยเอามูลค่าในบัญชี คือ 880,000 บาท บวกกำไรจากการขายคือ 1,120,000 บาท)

4. เงินสดที่ใช้ในการดำเนินงาน (Cash Required By Operations) รายจ่ายทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในงบกำไรขาดทุน ไม่ได้หมายความว่าจ่ายเงินสดทั้งหมด เพราะบางรายการเป็นรายจ่ายของงวดต่อไปหรือในอนาคต ส่วนบางรายการ เช่น ค่าเสื่อมราคาและการตัดจำหน่าย (Amortization) ก็เป็นเพียงแบ่งราคาทุน (Cost) มาเป็นรายจ่ายซึ่งไม่เกี่ยวกับเงินสดระหว่างงวดเลย (จะจ่ายเงินสดเมื่อซื้อทรัพย์สินเข้ามา) การแบ่งราคาทุนออกมาเป็นค่าเสื่อมราคานี้ เป็นเหตุที่ทำให้มูลค่าในบัญชีของทรัพย์สินถาวรมีจำนวนลดน้อยลง และในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้จำนวนค่าเสื่อมราคาสะสมในงบคุณมียอดสูงขึ้น และจำนวนค่าเสื่อมราคาที่แบ่งนี้จะนำไปแสดงไว้ในงบกำไรขาดทุน ดังนั้นในการคำนวณหาเงินสดเข้าออกจึงต้องนำค่าเสื่อมราคาและการตัดจำหน่าย (Amortization) มาบวกกลับ

5. การจ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการผลิต (Payments For Manufacturing Expenses) ก็เช่นกัน ได้รวมค่าเสื่อมราคาและการตัดจำหน่าย (Amortization) เข้าไปด้วย จึงจำต้องหักรายจ่ายเหล่านี้ออกจากต้นทุนของสินค้าขาย แล้วจึงปรับปรุงสินค้าคงเหลือที่ได้เปลี่ยนแปลงไปพร้อมทั้งบัญชีเจ้าหนี้ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ยอดเงินสดที่จำต้องใช้ไปในการผลิต การปรับปรุงแก้ไขดังกล่าว ดังแสดงในตารางที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 กสรคำนวณหายออกเงินสดที่ได้ขายไปเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการผลิต
(จำนวนพัน)

ต้นทุนของสินค้าขาย	230,940
หัก ค่าเสื่อมราคาและการตัดจำหน่าย (Amortization)	<u>15,720</u>
ยอดเงินสดของต้นทุนสินค้าที่ขายไปประจำงวดนี้	215,220
บวก การเพิ่มของสินค้าคงเหลือ :	
สินค้าคงเหลือ - ปลายปี	84,140
หัก สินค้าคงเหลือ - ต้นปี	<u>77,340</u>
จำนวนสินค้าคงเหลือที่เพิ่มขึ้น	<u>6,800</u>
ยอดซื้อและต้นทุนการผลิตทั้งหมด	222,020
หัก การเพิ่มขึ้นของเจ้าหนี้ :	
บัญชีเจ้าหนี้ - ปลายปี	21,300
บัญชีเจ้าหนี้ - ต้นปี	<u>19,120</u>
จำนวนเจ้าหนี้ที่เพิ่มขึ้น	<u>2,180</u>
	<u>219,840</u>
บวก ความเสียหายจากสินค้าที่ถูกไฟไหม้ (ซึ่งได้นำไปหักในงบ กำไรขาดทุน แต่ไม่เกี่ยวกับเงินสด)	<u>1,580</u>
จำนวนเงินสดที่ได้ขายไปเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการผลิต	<u>221,420</u>

สินค้าคงเหลือที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป จะตองนำไปบวกหรือหักออกจากยอดเงินสดของต้นทุนสินค้าที่ขาย ทั้งนี้เพื่อจะได้ยอดสินค้าที่ซื้อมาจากผู้ขายและต้นทุนของสินค้าที่ผลิตประจำงวด การเพิ่มขึ้นของสินค้าในระหว่างงวดเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า จำนวนสินค้าที่ซื้อและที่ผลิตมีจำนวนมากกว่าที่ขายให้แก่ลูกค้าไป การเพิ่มขึ้นนี้จึงควรบรรจุเข้าไปในต้นทุนของสินค้าที่ขายไป ทั้งนี้เพื่อจะได้ต้นทุนของสินค้าที่ซื้อและที่ผลิตประจำงวดทั้งหมด

จะเห็นว่า จำนวนสินค้าที่เพิ่มขึ้นมาในระหว่างงวดคือ 6,800,000 บาท เมื่อบวกเข้ากับ ยอดเงินสดของต้นทุนสินค้าที่ไคขายไปประจำงวดแล้ว ก็จะได้ยอดซื้อและต้นทุนการผลิตทั้งหมด หากสินค้าคงเหลือมีจำนวนลดน้อยลง ผลกระทบต่อต้นทุนของสินค้าที่ไคขายไปก็จะเป็นไปในทาง ตรงกันข้าม

ส่วนบัญชีเจ้าหนี้ที่ปรากฏอยู่ในงบแสดงฐานะการเงินเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า บริษัทไคค้างชำระให้แก่อุซาย (วัตถุดิบหรือสินค้าสำเร็จรูป) ถ้าบัญชีเจ้าหนี้มียอดสูงขึ้นใน ระหว่างงวดอาจเป็นเครื่องแสดงว่า ต้นทุนของสินค้าที่ซื้อและที่ผลิตมีจำนวนมากกว่าที่ไคจ่าย ชำระให้แก่อุซายไป จากตัวอย่างในตารางที่ 2 จะเห็นว่า บัญชีเจ้าหนี้มียอดสูงขึ้นใน ระหว่างงวดถึง 2,180,000 บาท ส่วนที่เพิ่มขึ้นนี้จะต้องนำไปหักออกจากยอดซื้อและต้นทุน การผลิตทั้งหมด แต่ถ้าหากบัญชีเจ้าหนี้มียอดลดลงในระหว่างงวดก็จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม

สินค้าที่เสียหายอันเนื่องมาจากไฟไหม้มีจำนวนถึง 1,580,000 บาท ซึ่งไม่เกี่ยวกับ เงินสด การที่ต้องนำมาพิจารณาโดยบวกเข้าไปในยอดซื้อและต้นทุนการผลิตทั้งหมด ก็เพื่อ จะหายอดเงินสดทั้งหมดที่ไคจ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตคือ 221,420,000 บาท

6. การจ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการขาย และการบริหารงาน (Payments For Selling and Administrative Expenses) การคำนวณหายอดเงินสดที่ไคไปของ รายการนี้ตามที่ปรากฏในงบกระแสเงินสดนั้น ดังแสดงในตารางที่ 3

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 การคำนวณหาเงินสศที่จ่ายไปเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการขายและการ
บริหารงาน (จำนวนพัน)

ค่าใช้จ่ายในการขาย		58,860
บวก ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน		<u>54,180</u>
รวมค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหารงานทั้งหมด		113,040
หัก ค่าเสื่อมราคา	2,240	
หนี้สูญ	<u>960</u>	
รวมรายจ่ายที่ไม่เกี่ยวกับเงินสศ		<u>3,380</u>
		109,660
หัก การเพิ่มขึ้นในค่าใช้จ่ายค้างจ่ายอื่น ๆ :		
ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายปลายปี	6,920	
หัก ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายยกมา	<u>5,920</u>	
จำนวนที่เพิ่มขึ้นในค่าใช้จ่ายค้างจ่ายอื่น ๆ ทั้งหมด		<u>1,000</u>
		108,660
หัก ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าที่ลดลง		
รายจ่ายจ่ายล่วงหน้า ยกมา	3,400	
หัก รายจ่ายจ่ายล่วงหน้า ปลายปี	3,200	
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้าที่ลดลงทั้งหมด		<u>200</u>
		108,460
บวก ยอดที่เพิ่มขึ้นในมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต		<u>160</u>
จำนวนเงินสศที่ได้จ่ายไปเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการขายและการ บริหารงานทั้งสิ้น		<u><u>108,620</u></u>

รายจ่ายค่าเสื่อมราคาและหนี้สูญ ไม่มีผลกระทบต่อเงินสด ฉะนั้นจึงต้องนำไปหักออกจากยอดรวมของค่าใช้จ่ายในการขาย และการบริหารงานในตารางที่ 3

รายจ่ายจ่ายล่วงหน้าตามที่ปรากฏอยู่ในงบแสดงฐานะการเงิน แสดงว่าได้มีการจ่ายชำระล่วงหน้าให้ไปก่อน เช่น ค่าประกันภัย ค่าเช่า ค่าโฆษณา และดอกเบี้ย เป็นต้น การลดน้อยลงของค่าใช้จ่ายล่วงหน้า แสดงว่าจำนวนเงินสดที่ได้จ่ายไปมีน้อยกว่าจำนวนที่ได้ใช้ไปในระหว่างงวด ดังนั้นการทดลองนี้จึงนำไปหักออกจากค่าใช้จ่ายในการขาย การบริหารงาน หากค่าใช้จ่ายล่วงหน้ามียอดสูงขึ้น แสดงว่าเงินสดที่ได้จ่ายชำระไปมีจำนวนมากกว่าที่ได้ใช้หมดไปในระหว่างงวด ดังนั้นในการปฏิบัติก็เป็นไปในทางตรงกันข้าม รายการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายคงจ่ายก็พิจารณาตรงกันข้ามกับรายจ่ายจ่ายล่วงหน้า

ส่วนเบี้ยประกันชีวิตที่ได้จ่ายให้แก่บริษัทประกันชีวิต จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งจะทำให้มูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิตเพิ่มขึ้น ซึ่งมีสิทธิจะเรียกคืนจากบริษัทประกันชีวิตในกรณีที่เกิดการยกเลิกขึ้น อีกส่วนหนึ่ง เป็นจำนวนรายจ่ายเบี้ยประกันชีวิตประจำงวด ควบเหตุที่รายจ่ายเบี้ยประกันชีวิตไม่ได้อยู่ในส่วนเพิ่มของมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต ดังนั้นจำนวนรายจ่ายเบี้ยประกันชีวิต 160,000 บาท จึงต้องนำไปบวกเข้าไปในค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารงาน

7. ดอกเบี้ยตัวเงินจ่าย (Interest Payments On Notes Payable) มีทั้งดอกเบี้ยจ่ายและดอกเบี้ยค้างจ่าย ดังนั้นการเพิ่มขึ้นในดอกเบี้ยค้างจ่ายอาจหมายถึงเงินสดที่จ่ายชำระเป็นรายจ่ายดอกเบี้ยนั้น มีจำนวนน้อยกว่า รายจ่ายดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นจริง ฉะนั้น จำนวนดอกเบี้ยค้างจ่ายที่เพิ่มขึ้น 180,000 บาท จึงต้องนำไปหักออกดังปรากฏอยู่ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การคำนวณหาจำนวนดอกเบี้ยที่ได้จ่ายชำระไป (จำนวนพัน)

ดอกเบี้ยจ่าย	3,300
หัก จำนวนดอกเบี้ยค้างจ่ายที่เพิ่มขึ้นมาในระหว่างงวด	<u>180</u>
ดอกเบี้ยที่ได้ทำการจ่ายชำระไปในระหว่างงวด	<u>3,120</u>

8. การจ่ายชำระค่าภาษีเงินได้ (Payment of Income Taxes) มีวิธีการเช่นเดียวกับคอกเบี้ยจ่าย ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การคำนวณหายอดภาษีเงินได้ (จำนวนพัน)

ภาษีเงินได้ประจำปี	25,200
หัก การเพิ่มขึ้นของภาษีเงินได้ค้างจ่าย :	
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย - ปลายปี	18,200
หัก ภาษีเงินได้ค้างจ่าย - ยกมา	<u>14,920</u>
การเพิ่มขึ้นในภาษีเงินได้ค้างจ่าย	<u>3,280</u>
ภาษีเงินได้ที่ได้ทำการจ่ายชำระให้แก่รัฐไป	<u>21,920</u>

นอกจากงบการเงินจะให้ข้อมูลที่ตีต่อความสามารถในการชำระคืนเงินและดอกเบี้ยแล้ว การทำงบประมาณเงินสด (Cash Budget) จะทำให้ทราบว่า ลูกค้านี้มีความสามารถหาเงินสดมาชำระหนี้คืนได้ตามกำหนดหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์จะได้ผลเพียงใดขึ้นอยู่กับความถูกต้องของการประมาณ และภาวะการคาบระกอบด้วย

อนึ่ง งบประมาณเงินสดความจริงแล้วก็คือ งบกระแสเงินสดเพราะในงบประมาณเงินสดจะแสดงรายละเอียดการรับ-จ่าย เหมือนกัน ข้อแตกต่างคืองบกระแสเงินสดจะแสดง

การรับ-จ่ายเงินสดในระหว่างงวดที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต ส่วนงบประมาณเงินสดนั้น แสดง การรับ-จ่ายเงินสดที่คาดว่าจะคงมีขึ้นในอนาคต เพื่อให้งบกระแสเงินสดได้แสดงข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ ก็อาจจะต้องทำงบกระแสเงินสดกันทุกสัปดาห์ หรือทุกเดือน ทั้งนี้ก็เพื่อจะ ให้งบกระแสเงินสดนี้แสดงการเคลื่อนไหวของการรับ-จ่ายเงินสดให้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ การรับ-จ่ายเงินสดของกิจการที่มีผลผลิตหรือสินค้าตามฤดูกาล

งบประมาณที่ถูกกำจะจัดทำขึ้น โดยทั่ว ๆ ไปประกอบด้วย

1. งบประมาณเงินสด แบ่งเป็น

1.1 งบประมาณเงินสดรับ เป็นการประมาณเงินสดที่จะได้รับจากการขาย สินค้าเป็นเงินสด การรับชำระหนี้จากลูกหนี้ และการรับจากแหล่งอื่น ๆ เช่น การขาย ทรัพย์สินประจำ เงินกู้ยืม ขายหุ้นเพิ่มเติม

การประมาณเงินสดรับ ที่จะได้รับจากลูกหนี้ ปกติการคำนวณค่อนข้าง จะยุ่งยาก เพราะการขายในงวดหนึ่ง ๆ อาจจะต้องใช้เวลาในการเรียกเก็บหนี้เป็นหลาย ระยะเวลา นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขของการชำระหนี้ และการเลือกชำระ หนี้ของผู้ซื้อสินค้าภายในกำหนดเวลา เพื่อรอรับส่วนลดด้วย

1.2 งบประมาณเงินสดจ่าย เงินสดจ่ายโดยทั่วไปได้แก่ การจ่ายเงินเพื่อซื้อ วัสดุ ทรัพย์สิน ค่าแรง ค่าใช้จ่ายโรงงาน ค่าใช้จ่ายในการขายและดำเนินงาน เงินลงทุนที่จ่าย ในงวด และการชำระหนี้เจ้าหนี้ เป็นต้น

การประมาณเงินสดที่จะจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ ค่าซื้อสินค้าเชื่อ ก็มีความ ยุ่งยากในการคำนวณเกี่ยวกับปริมาณของสินค้าที่จะคงซื้อ และเงื่อนไขในการชำระหนี้

2. งบประมาณต่าง ๆ การเสนองบประมาณเงินสด ปกติจะต้องมีงบสนับสนุน รายการต่าง ๆ ในงบประมาณเงินสดประกอบ เช่น งบประมาณการขาย งบแสดงการเก็บ เงินจากลูกหนี้

ตัวอย่างงบประมาณเงินสดและงบประมาณต่าง ๆ ที่ถูกจัดทำเพื่อเสนอขอ เครดิตระยะสั้นจากธนาคารมีดังนี้

กิจการขายสินค้า 70 % เป็นเงินสด ได้รับค่าขาย 30 % ในเดือนถัดมาและ ไม่มีหนี้สูญ สมมติว่ายอดขายในเดือนสุดท้ายของงวด 3 เดือนมีดังนี้

งบประมาณเงินสด

	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	3 เดือนแรก	3 เดือนที่สอง	3 เดือนที่สาม	3 เดือนที่สี่	รวม
เงินสดในมือต้นงวด	20,000	12,050	27,325	20,000	37,225	121,100	175,525	20,000
รายรับ :								
ลูกหนี้และค้ายขาย	26,600	38,000	43,600	108,200	192,800	142,400	120,600	564,000
รายได้อื่น ๆ		3,000		3,000	5,000	2,000		10,000
รวมรายรับ	46,600	53,050	70,925	131,200	235,025	265,500	296,125	594,000
รายจ่าย :								
ค่าวัสดุ	15,500	14,500	16,000	46,000	59,000	41,000	42,500	188,500
ค่าแรงโดยตรง	3,950	3,950	4,700	12,600	17,300	15,800	12,050	57,750
ค่าใช้จ่ายโรงงาน	5,300	2,575	3,000	10,875	10,875	10,875	10,875	43,500
ค่าใช้จ่ายในการขาย และใน การดำเนินงาน	5,800	4,700	4,550	15,050	18,350	16,150	14,650	64,200
การลงทุน							12,000	12,000
รายจ่ายอื่น ๆ	4,000		5,450	9,450	8,400	6,150	6,000	30,000
ค่าภาษี							77,660	77,660
เงินปันผล							100,000	100,000
รวมรายจ่าย	34,550	25,725	33,700	93,975	113,925	89,975	275,735	573,610
เงินสดคงเหลือ	12,050	27,325	37,225	37,225	121,100	175,525	20,390	20,390
เงินสดคงค้างการ	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
เงินสดคงเหลือ (ขาด)	(7,950)	7,325	17,225	17,225	101,100	155,525	390	390

การเก็บเงินจากค้ายาย

	ยอดขาย	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	3 เดือน ที่สอง	3 เดือน ที่สาม	3 เดือน ที่สี่
มกราคม	38,000	26,600	11,400				
กุมภาพันธ์	38,000		26,600	11,400			
มีนาคม	46,000			32,200	13,800		
3 เดือนที่สอง	194,000				179,000	15,000	
3 เดือนที่สาม	146,000					127,000	18,600
3 เดือนที่สี่	114,000						102,000*
	รวม	26,600	38,000	43,600	192,800	142,400	120,600

* มียอดลูกค้าหนึ่งอยู่ 12,000 บาท

ถ้าสมมติว่า กิจกรรมของการมีเงินสดอยู่ในมือตลอดเวลา 20,000 บาท จะมีเงินสดเดือนใดที่เงินสดขาดมือ หรือเงินสดเหลือพอที่จะนำไปหาผลประโยชน์ได้เพียงใด

จากตัวอย่างของงบประมาณเงินสดข้างต้น จะเห็นว่าในเดือนแรกกิจกรรมมีเงินสดขาดมืออยู่ 7,950 บาท เพียงเดือนเดียว จึงจำเป็นต้องหาเงินสดมาเพิ่มเติม ลูกค้าจะยืมเพียง 2 เดือนเท่านั้น ภายในเดือนมีนาคมก็สามารถชำระได้หมด หลังจากเดือนมีนาคมเป็นต้นไป กิจกรรมจะมีเงินสดเหลือเกินความจำเป็นอยู่ตลอดวงงบประมาณ ซึ่งลูกค้าสามารถนำเงินสดที่เหลือไปหาผลประโยชน์ได้ แต่ควรจะหาในระยะสั้นไม่ควรเกิน 7-8 เดือน เพราะว่าในตอนปลายงวดที่ผู้กิจการต้องใช้เงินสดมากในระยะการจ่ายเงินปันผล ค่าภาษีเงินได้

ธนาคารพาณิชย์บางแห่งสนใจงบประมาณเงินสดมากกว่าวงกำไรขาดทุน และงบดุล เพราะการชำระหนี้จะต้องกระทำด้วยเงินสด ไม่ใช่ยอดกำไรสุทธิ กิจกรรมบางครั้งมีกำไรมาก

แต่อาจขาดแคลนเงินสด เพราะกำไรที่ได้อยู่ในรูปลูกหนี้หรือสินค้าคงคลังเสียเป็นจำนวนมาก การที่ธนาคารพาณิชย์ของประมาณเงินสดเพื่อประกอบการพิจารณาการให้สินเชื่อ นั้น ลูกค้าไม่จะไม่ค่อยเต็มใจที่จะให้ เพราะถือว่าเป็นความลับประกอบการแข่งขันในการเสนอ บริการของธนาคารพาณิชย์ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ได้แต่บงก่าไรชาตทุนงบคุด และงบกระแสเงินสด เท่านั้น ซึ่งเป็นงบในอดีต อย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์อาจจะผูกหลักประกันในการชำระหนี้ของลูกหนี้ว่าตรงต่อเวลาหรือไม่นั้นจาก

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์สินหมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน และลักษณะการไหลของรายได้ของทรัพย์สินหมุนเวียนควบ จากงบคุด
- 2) ประวัติของกิจการในอดีตในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถในการหมุนเงินสดจากการดำเนินงานและในเรื่องเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชำระหนี้จากงบกระแสเงินสด
- 3) กำไรจากผลการดำเนินงานของคณะผู้บริหารงาน จากงบกำไรขาดทุน ในกรณีที่เป็นเงินกู้ระยะสั้น ประวัติกำไรในอดีตของผู้ขอกู้จะมีความสำคัญต่อธนาคารพาณิชย์น้อยกว่าการกู้ยืมระยะปานกลางและระยะยาว

อนึ่ง การวิเคราะห์งบการเงินนี้ สหรัฐอเมริกาได้ค้นคว้าในเรื่องนี้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1895 ข้าพเจ้าคิดว่าถึงเวลาแล้วที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยควรจะหันมาสนใจทางด้านนี้อย่างจริงจัง ประกอบกับสภาพการดำเนินงานของธุรกิจในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากและความสับสนในการเครดิตมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความรัดกุม และให้การปล่อยสินเชื่อเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่เดิมการขยายเครดิตของธนาคารทำกันในวงแคบ ๆ และในวงของนักธุรกิจที่เป็นที่รู้จักกันดี ปัญหาเรื่องการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเครดิตจึงมีน้อยมาก แต่ปัจจุบันเนื่องจากความสับสนดังกล่าวจึงทำให้เกิดการพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเครดิตกันมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อความมั่นใจว่า เครดิตที่อนุมัติไปนั้นมีความเสี่ยงภัยน้อยที่สุด ธนาคารพาณิชย์มีวิธีการตรวจสอบฐานะการเงินของผู้ขอกู้ด้วยวิธีต่าง ๆ นอกจากการวิเคราะห์งบแสดงฐานะการเงินของกิจการที่ขอกู้ยืมแล้ว ยังคำนึงถึงข้อเสียดังกล่าว จำนวนเงินที่จะขอกู้ยืม กำหนดระยะเวลาชำระคืน และวัตถุประสงค์อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แนวางบการเงินส่วนใหญ่จะเป็นงบการเงินที่เชื่อถือไม่ค่อยได้ก็ตาม แต่ในอนาคตอันใกล้นี้ข้าพเจ้าคิดว่าธนาคารพาณิชย์จะสามารถวิเคราะห์งบการเงินได้อย่าง สะดวกและง่ายขึ้น เพราะสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยร่วมกับคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีได้กำหนดการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินให้ ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และกำลังจะร่างงบการเงินที่เป็นแบบเดียวกัน (Uniformity) ให้บริษัทต่าง ๆ ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย